

MAJIBU

1. MAZUNGUMZO NA USIKILIZAJI

a) Tambua sauti mbili zenye muundo wa konsonanti mfuatano.

- /mb/ – mazingira
- /bw/ – wananchi

b) Hoja mbili ambazo msemaji ametumia kushawishi hadhira kuhusu mabadiliko ya tabianchi.

1. Kukata miti ovyo husababisha ukame na upungufu wa mvua.
2. Kutupa taka hovyoy husababisha magonjwa na kuharibu mazingira.

c) Mbinu ya adabu ya kumpinga mwenzako katika mjadala.

1. Kutumia lugha ya heshima.
2. Kusema “Ninakubaliana kwa kiasi lakini...”
3. Kusikiliza hoja za mwenzako kwanza.
4. Kutoa hoja zako bila kutumia matusi au kejeli.

2. UFAHAMU WA KUSOMA

a) Eleza jinsi teknolojia ilivyosaidia elimu.

1. Wanafunzi wanaweza kufanya utafiti kwa urahisi kupitia intaneti.
2. Walimu hutumia projektor na kompyuta kufundishia kwa njia rahisi na ya kuvutia.

b) Kichwa mwafaka.

Faida na Changamoto za Teknolojia katika Elimu

c) Maana ya maneno.

i) *Majukwaa*

Njia au mifumo inayotumika kuwasiliana au kujifunzia mtandaoni.

ii) *Kidijitali*

Kitu kinachohusiana na matumizi ya teknolojia ya kompyuta au intaneti.

d) Kwa nini mwandishi anasisitiza tahadhari?

Ili wanafunzi waepuke madhara kama utapeli, matumizi mabaya ya muda na lugha chafu mitandaoni.

3. UFUPISHO / MUHTASARI

Nakala Safi

Upandaji miti nchini Kenya huhifadhi mazingira, huvutia mvua, hulinda vyanzo vya maji, huimarisha kilimo na uchumi, huku serikali, wanafunzi na wananchi wakihimizwa kushiriki kuhifadhi mazingira kwa manufaa ya vizazi vijavyo

(Maneno 30)

4. JAZA MAPENGO

- i) wetu
- ii) kwamba
- iii) elimu
- iv) maisha
- v) Kila
- vi) kufungua
- vii) kabla ya
- viii) kazi
- ix) imeandikwa
- x) mwalimu

5. SARUFI NA MATUMIZI YA LUGHA

a) Tambua aina za maneno.

- ☒ Yule – Kiwakilishi
- ☒ mwanafunzi – Nomino
- ☒ anacheza – Kitenzi
- ☒ vizuri – Kielezi

b) Tia maneno katika ngeli zake.

- i) Mwalimu – A-WA
- ii) Kiti – KI-VI

c) Kanusha sentensi katika wakati uliopita.

Mwanafunzi hakusoma kitabu.

d) Nyambua kitenzi “Cheza”.

- i) Kutendea – Chezea
- ii) Kutendwa – Chezwa

e) Bainisha aina ya sentensi.

Sentensi hii ni **Changamano**.

6. mfano INSHA

WASIFU WA WANGARI MAATHAI

Wangari Maathai alikuwa mwanamazingira mashuhuri na kiongozi aliyetoa mchango mkubwa katika taifa la Kenya na duniani kote. Alizaliwa mwaka wa 1940 katika Kaunti ya Nyeri nchini Kenya. Alisoma katika shule mbalimbali nchini kabla ya kuendelea na masomo yake ya juu nchini Marekani. Baadaye alipata shahada ya uzamivu na kuwa mwanamke wa kwanza Afrika Mashariki kupata shahada hiyo.

Wangari Maathai alijulikana sana kwa juhudi zake za kulinda mazingira. Alianzisha shirika la Green Belt Movement ambalo lilihamasisha wananchi hasa wanawake kupanda miti ili kuhifadhi mazingira. Kupitia shirika hilo, mamilioni ya miti yalipandwa nchini Kenya. Miti hiyo ilisaidia kuzuia ukame, mmomonyoko wa udongo na uhaba wa maji katika maeneo mengi ya nchi.

Mbali na kuhifadhi mazingira, Wangari Maathai alipigania haki za wanawake na demokrasia nchini Kenya. Aliwahimiza wanawake kujitegemea na kushiriki katika maendeleo ya jamii. Pia alikuwa mstari wa mbele kupinga uharibifu wa misitu na matumizi mabaya ya mali ya umma. Ingawa alipata changamoto nyingi kutoka kwa viongozi wa kisiasa, hakuogopa kusema ukweli na kutetea haki za wananchi.

Kutokana na juhudi zake kubwa, Wangari Maathai alipokea tuzo nyingi za kimataifa. Mwaka wa 2004 alipata Tuzo ya Amani ya Nobel na kuwa mwanamke wa kwanza kutoka Afrika kushinda tuzo hiyo. Tuzo hii ilitambua mchango wake katika kulinda mazingira, kuhimiza amani na kuendeleza haki za binadamu.

Kwa maoni yangu, Wangari Maathai alikuwa mfano bora wa kuigwa. Alionyesha kuwa mtu mmoja anaweza kuleta mabadiliko makubwa katika jamii. Vijana wanapaswa kujifunza kutoka kwake umuhimu wa kufanya kazi kwa bidii, kulinda mazingira na kupigania haki za wengine. Hata baada ya kifo chake mwaka wa 2011, mchango wake utaendelea kukumbukwa na vizazi vingi duniani.

Teacher.co.ke